

Kempense professor onderzoekt bekend fenomeen

“Waarom passen wij onze tongval aan in contact met Nederlanders?”

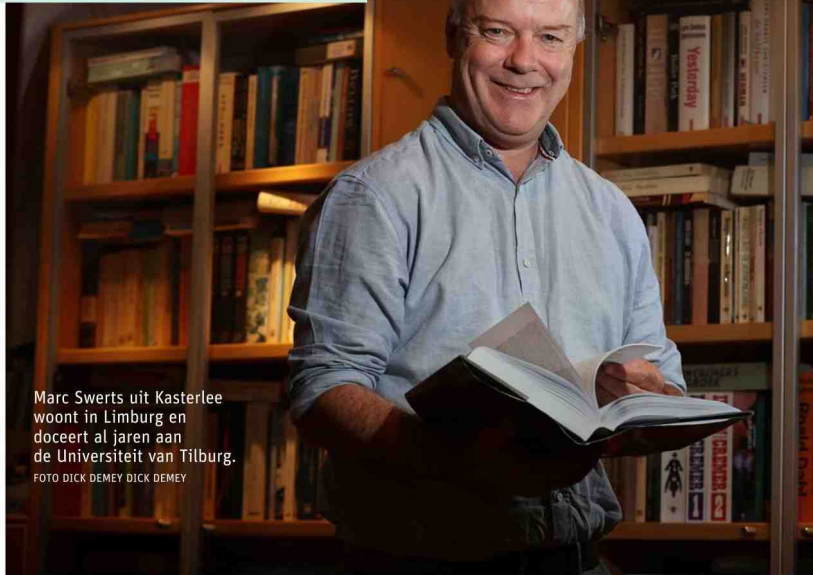
Vlamingen passen hun taal veel meer aan hun Nederlandse gesprekspartner aan dan omgekeerd. Dat gevoel hebben we al lang, maar nu is het ook wetenschappelijk bewezen. En wel door de Kemenaar Marc Swerts, professor aan de Nederlandse Universiteit van Tilburg.

Het is een bekend fenomeen. Een groepje Nederlanders stapt een Antwerps café binnen en binnen de kortste keren zijn ook de autochtonen mee aan het *asjemenu'en* en klinken alle boterzachte g's plots als machinegeweren. Omgekeerd gebeurt de aanpassing raar of zelden. Voor elke Thomas Vermaelen die op de NOS zijn Antwerpse tongval probleemloos inruilt voor Amsterdams, is er een Johan Boskamp die in *Extra Time* nog liever doodvalt dan één woord Brussels in zijn Rotterdamse te smokkelen.

Het fascineerde ook professor Marc Swerts, een Kemenaar uit Kasterlee die in Limburg woont en al jaren doceert aan de Universiteit van Tilburg. Hij kent het fenomeen uit de eerste hand. “Ik ondervind nog elke dag dat de taalverschillen veel groter zijn dan ik vroeger had gedacht”, zegt hij. “Wanneer wij ‘middag’ zeggen, bedoelen we de periode tussen 12 en 14u. Daarna volgt de namiddag. Maar in Nederland loopt de middag tot 18u. Wat wij ‘lopen’ noemen, betekent voor hen gewoon wandelen. Enzovoort.”

Zelfverzekerd

“Nederlanders staan ook veel meer op hun eigen gelijk. Als ik een woord als ‘zelfzeker’ gebruik, zal een Nederlander mij corrigeren en zeggen dat het ‘zelfverze-

Marc Swerts uit Kasterlee woont in Limburg en doceert al jaren aan de Universiteit van Tilburg.
FOTO DICK DEMEY DICK DEMEY

kerd’ moet zijn. Ik kan me niet voorstellen dat een Vlaming hetzelfde doet. Die past zich aan.” En de professor gaat verder: “Vaak gebruiken we dan wel dezelfde woorden, maar spreken we ze anders uit. Als ik *salami* of *bikini* zeg, met de klemtoon op de eerste lettergreep, liggen Nederlanders in een deuk. Als ik parfum op zijn Frans uitspreek, vinden zij dat raar. En dan ga je daar op richten.”

Samen met collega's van de Universiteit Antwerpen bedacht Marc Swerts bij wijze van wetenschappelijk experiment een soort zeeslagspel, waarin studenten uit Antwerpen en uit Tilburg, twee Brabantse steden, het via Skype

tegen elkaar moesten opnemen. Het was eenvoudig. Ze moesten icoontjes op vakken leggen. “We hadden hen niet op voorhand verteld dat ze tegen mensen van een andere nationaliteit zouden spelen”, vertelt de professor.

Significant verschil

“Ze dachten dat het een spel was over strategisch inzicht. Voor we begonnen, lieten we hen eerst al die icoontjes benoemen. Dat was de nulmeting. Dan zeiden de Vlamingen: ‘Dat is een zetel, dat is een tram, enzovoort.’ Maar tijdens het spel telde we hoe dikwijls de deelnemers hun woordgebruik aanpasten aan dat van de tegenstrever en we merkten dat Vlamin-

gen vaker uit eigen beweging over een magnetron begonnen in plaats van een microgolfoven of over een *salami* of een *trèm*. Toen we hen daar achteraf op wezen, waren ze zich daar niet van bewust. Het omgekeerde gebeurde veel minder. Er was een statistisch significant verschil.”

“Als het over ander woordgebruik ging, paste 34% van de Vlamingen zich aan de gesprekspartner aan en slechts 10% van de Nederlanders. En in 10% van de gevallen gingen Antwerpse studenten woorden ‘Nederlands’ uitspreken, terwijl de Tilburgse studenten dat slechts in 1% van de gevallen omgekeerd deden. Zo goed als nooit dus.” Dat aanpassingsgedrag zou

Marc Swerts

Kempense professor aan Universiteit van Tilburg
“We merkten dat Vlamingen vaker uit eigen beweging over een magnetron begonnen in plaats van een microgolfoven of over een *salami* of een *trèm*.”

wel iets kunnen zeggen over onze volksaard. “Vlamingen zijn volgzamer”, zegt Marc Swerts. “Dat merk ik ook aan mijn studenten. Een Vlaming doet wat een professor vraagt. In Tilburg, en zeker in Amsterdam, stellen studenten alles meteen in vraag.”

Taalonzekerheid

Maar ook de late ontwikkeling van het Nederlands als standaardtaal in Vlaanderen speelt een belangrijke rol. “Voor veel Vlamingen is de standaardtaal niet de moedertaal. Zelf druk ik me bij mijn familie uit in het dialect van Kasterlee. In Nederland bestaan die dialecten ook, maar veel minder uitgesproken dan bij ons. Het onderwijs in de standaardtaal is bij hen omwille van historische redenen eeuwen vroeger op gang gekomen, terwijl bij ons de eerste Nederlandstalige universiteit nog geen honderd jaar oud is. Onze taalnormen zijn nog niet zo gesetteld als de Nederlandse en onze taalonzekerheid is dus een pak groter. Vandaar dat we ons ook sneller zullen aanpassen.”

Opmerkelijk wel. Velen van ons nemen in gesprek met een noorderbuur diens Nederlandse woorden of uitspraak over, en toch komt er vaak negatieve commentaar wanneer een Vlaamse schrijfter als Lieve Joris of een tv-presentator als Bart Peeters zich op de Nederlandse radio of televisie ‘assimileert’. “Dan zien we dat als een verraad aan onze Vlaamse roots”, zegt Swerts. “Toegegeven, dat is een beetje paradoxaal voor een volk dat van iedereen die naar hier komt, verlangt dat het zich aan ons aanpast.”

PATRICK VINCENT

